

winter 2025 | jaargang 22

aarde werk

A ROCHA
NEDERLAND

verwonderen

ontmoet de Schepper
in zijn schepping

Herstel van natuur
en vertrouwen
in de Biesbosch

'De kracht van A Rocha zit in verbinding'

#hoop en herstel

tips & inspiratie

Hoop voor de aarde Katharine Hayhoe

Hayhoe legt duidelijk uit wat er precies aan de hand is met het klimaat en dat er hoop is. Ze legt niet alleen de feiten bloot, maar biedt ook praktische oplossingen die ons helpen om samen het klimaat te redden.

Het boek van hoop Jane Goodall

In dit boek leert Jane Goodall ons hoopvol te leven en vertrouwen te hebben in de toekomst. Ze geeft ons vier redenen om hoop te houden: onze menselijke intelligentie, de veerkracht van de natuur, de kracht van jonge mensen en de ontembare menselijke geest.

Samen genieten van genoeg – Aan de slag met gemeenschappelijk leven Theanne Boer

Theanne Boer maakte met behulp van enthousiaste denkers en doeners een inspirerend boek over het gedachtegoed van Martine Vonk (een van de oprichters van A Rocha Nederland) en de uitwerking daarvan in de praktijk. Om deze aarde leefbaar te houden, moeten we veel meer samen gaan doen.

Climate Stewards

Bereken je CO₂-voetafdruk, verminder waar je kunt en compenseer de rest. Daarmee steun je onze projecten, die niet alleen CO₂ verminderen, maar ook bijdragen aan het levensonderhoud van de lokale gemeenschappen en de biodiversiteit. Liever een donatie maken? Dat kan ook! Hartelijk dank voor uw bijdrage. Kijk op climatestewards.nl voor meer info.

BOS ZOEKT GROND

Een heel aantal loofbomen zoekt een plek om te wortelen, zodat ze kunnen groeien tot eer van God en kunnen bijdragen aan meer biodiversiteit in Nederland.

Heb jij grond die we mogen ontwikkelen tot Het Loofbos? Laat het weten via loofbos@arocha.org.

Toen A Rocha Nederland een beeldmerk wilde ontwikkelen, werd voor de ooievaar gekozen als hoopvol beeld van natuurherstel.

De ooievaar kende in Nederland een spectaculaire afname in de jaren '60 en werd zelfs met uitsterven bedreigd. Door intensivering van de landbouw en het gebruik van pesticiden was er te weinig voedsel en leefgebied voor de ooievaar. In '69 begon een succesvol herstelprogramma van STORK en de Vogelbescherming en dankzij deze interventie is de ooievaar weer helemaal terug in het Nederlandse landschap.

Allerhoogste Heer, die alles draagt (Zonnelied) Schrijvers voor gerechtigheid

Luister naar deze prachtige vertaling van het Zonnelied van Franciscus van Assisi

*Allerhoogste Heer die alles draagt,
heel de wereld straalt van uw zegen.
De schepping zingt uw diepste naam.
Heer van licht en liefde, wees geprezen.*

DE VREUGDE VAN HERSTEL

Marjoke: "Veel spullen kun je (laten) repareren. Naast dat het fijn is dat je niet iets nieuws hoeft te kopen en dit natuurlijk beter is voor het klimaat, levert het ook iets anders op: vreugde. Iets wat kapot was en weinig waarde meer had weer in glorie herstellen, maakt me trots en blij. En gek genoeg worden deze gerepareerde items me nog dierbaarder, omdat ik er energie en liefde in heb gestopt. Ook al zijn soms de reparatiesporen nog duidelijk zichtbaar."

Lees deze blog verder

At the end of the day, we don't think we're saving the world. We think the world has a Saviour, and we want to be part of what He is doing in His world.

Peter Harris
Why Does Nature Matter?

Ken je de Field Notes podcast van A Rocha International al? In aflevering 50 vertelt Peter Harris, een van de grondleggers van A Rocha, over hoe en waarom we de natuur moeten waarderen.

Annemmarthe Westerbeek
is directeur van A Rocha Nederland en actief bij A Rocha Utrecht.

voorwoord

De natuur staat onder druk. De gevolgen daarvan worden steeds zichtbaarder én voelbaarder. Met de groei van A Rocha zien we steeds meer plekken waar gewerkt wordt aan hoop en herstel.

Soms voelt het alsof alles alleen van ons afhangt. Dan moet ik weer met mijn handen in de aarde om zo opnieuw contact te maken met de hemel. Want uiteindelijk rust onze hoop op de herstelkracht van Jezus. Hij kwam naar deze aarde om héél de kosmos te redden. In Zijn adem mogen we werken aan herstel, niet alleen voor onze ecosystemen, maar ook voor onszelf.

De verhalen in deze editie van Aardewerk laten zien hoe binnen onze lokale groepen in heel Nederland gewerkt wordt aan natuurherstel: hoopvolle verhalen over zeldzame soorten die terugkeren, meer vogels die gaan broeden. Hoop doet leven. Niet alleen ons leven, maar al het leven.

We hopen dat deze uitgave je uitnodigt om zelf deel te worden van een hoopvol herstel/kerstverhaal met je hoofd, hart en handen.

Colofon
Stichting A Rocha Nederland
Orinocodreef 5c
3563 ST Utrecht
Tel. 085-4011360
nederland@arocha.org

www.arocha.nl (Nederland)
www.arocha.org (internationaal)
KVK nummer 32095673
IBAN NL 45 TRIO 2000 6140 43
Klimaatprogramma Climate Stewards
IBAN NL 96 TRIO 0379 2160 27

Redactie: Esther Gijsbertsen, Wilma van de Veen, William de Jong, Marjoke Knoop en Annemmarthe Westerbeek
Tekstcorrectie: Marleen Korsaan
Vormgeving: Marjoke Knoop
Cover foto: Sander Haak
Drukwerk: Zalsman Kampen

Het keurmerk voor verantwoord bosbeheer

Herstel van natuur en vertrouwen: een jaar A Rocha Biesbosch

*'Alles van waarde
is ook kwetsbaar'*

Henk-Jos van Leeuwen had al langer de wens om zijn geloof en liefde voor de natuur te verbinden. Geïnspireerd door de boeken van Dave Bookless en met ruimte in zijn hoofd en agenda na het afronden van een studie, startte hij vorig jaar een lokale A Rocha-groep. Een jaar later is de groep uitgegroeid tot een actieve gemeenschap van twintig tot dertig vrijwilligers, die samenwerkt aan het herstel van natuur en vertrouwen.

Tekst: Annemarie van den Berg-Nap | Beeld: Sander Haak

'De uitdaging is om dicht bij jezelf te blijven, dicht bij het verlangen van God, en tegelijkertijd realistisch te kijken wat haalbaar is,' vertelt Henk-Jos, natuurliefhebber en predikant in de Kerk van de Nazarener. Het eerste jaar was een avontuur, gedragen door enthousiasme. Maar de echte test verwacht hij in het tweede jaar, als de nieuwheid eraf is en de routine toeslaat. 'Dan merk je of mensen blijven meedoen, of dat het weer of de sleur de overhand krijgt.' Daarom is het volgens hem belangrijk om vanaf het begin te bouwen aan een duidelijke structuur en haalbare doelen.

Majestueuze momenten

Een van de mooiste cadeaus van het eerste jaar was een onverwacht bezoek. Tijdens een pauze in de vogelkijkhut, na een ochtend hard werken aan het herstellen van een vogelwand, vloog er plotseling een volwassen zeearend in vol ornaat voorbij. 'Iedereen was onder de indruk van zo'n majestueuze vogel,' herinnert Henk-Jos zich. 'Het was een moment dat de grootheid van God en de schepping weerspiegelden.' Daarnaast was het een verrassing om met een nieuwe groep gelijkgestemden aan de slag te gaan. 'Ik steek er tijd en energie in, maar ik krijg er zoveel voor terug: een nieuw netwerk en het gevoel dat ik bijdraag aan het herstel van onze kosmos, zoals God dat voor ogen heeft.'

Herstel van natuur en hoop

De activiteiten van de groep dragen op verschillende manieren bij aan herstel. Zo vertelt Henk-Jos over het handmatig verwijderen van wilgen uit rietvelden, waardoor de rietvelden minder vaak gemaaid hoeven te worden. Dat komt ten goede aan vogels, zoals de bruine kiekendief, roerdomp, blauwborst en rietzanger. 'Door dit handmatige werk verstoren we weinig en is uitgesteld maaibeheer mogelijk,' legt Henk-Jos uit. 'Deze gebieden worden gemonitord en daaruit blijkt dat er een enorme hoge broedvogelpopulatie is in een relatief klein natuurgebied. Dat is dankzij de diversiteit in het landschap, en dus ook dankzij de rietvelden.'

Maar er is ook sprake van een ander soort herstel. Een van de deelnemers vertelde hoe teleurgesteld ze was in het natuurbeleid en de achteloosheid van veel mensen. 'Toen ze bij ons meewerkte in de rietvelden, kreeg ze weer het gevoel dat ze grip had en iets kon doen. Dat stemde haar hoopvol,' zegt Henk-Jos. 'Dat gevoel herken ik ook. Als je met je neus in de boeken zit of documentaires kijkt en ziet hoe slecht het gaat, kun je klimaatwoede of -angst krijgen. Dat is niet altijd constructief. Maar als je zelf aan de slag gaat, maakt die woede plaats voor hoop.'

William Schelling en Henk-Jos verwijderen waterteunisbloem
Beeld: Bertus van der Vegt

Vechten tegen de bierkaai

Toch is het resultaat waar de groep aan werkt, niet altijd duidelijk zichtbaar. Zoals bij het verwijderen van exoten, zoals de waterteunisbloem, die inheemse soorten verdringt. 'Deze soort is hier terechtgekomen vanuit een vijver of door iemand die misschien van zijn tuinafval af wilde. De klus lijkt onmogelijk, en ook te groot. Toch gaan we ervoor. We maken een begin, kijken wat het effect is en houden vol. Ik zie het ook wel als een vorm van boetedoening – dat je iets wat er niet hoort, verwijdert. Waarbij je letterlijk door de knieën gaat, je mouwen opstroopt en bagger aan je broek krijgt.'

Verbinder

Voor Henk-Jos is het werk van A Rocha diep verbonden met zijn geloof. 'In de schepping ervaar ik God letterlijk. Alles heeft zijn plek in het geheel van Gods schepping, en ik voel me daar onderdeel van. Voor mij is God de grote verbinder, en dat geeft mij het besef dat alles van waarde is. Maar alles van waarde is ook kwetsbaar, en daar mogen wij ons voor inzetten. Daarbij helpt het dat ik geloof dat God de schepping in handen heeft. Dat ontslaat ons niet van onze verantwoordelijkheid, maar het stelt wel gerust en zo voorkom je dat je jezelf over de kop werkt.'

*'Als je zelf aan de slag gaat,
maakt die woede plaats voor hoop'*

Wilderniskerk

We organiseren bij A Rocha regelmatig een Wilderniskerk (of Forest Church): een viering 'in het wild', in de natuur. Uitgangspunt is het ontmoeten van God in de natuur, door de natuur. Het is dus niet een hagenpreek (een 'gewone' dienst, maar dan buiten). Je ervaart God in de natuur, je verbindt je met Hem door de dingen die je ziet, hoort, voelt, proeft en ruikt.

Beeld: Marjoke Knoop

Je ziet bijvoorbeeld een boom die helemaal scheef is gegroeid, maar zijn wortels diep in de grond heeft geslagen en volop in bloei staat. Wat zegt dit jou? Of je proeft een blaadje van een lindeboom. Misschien wist je niet eens dat je die kunt eten. Wat proef je? Wat zegt dit over de Schepper? Dat zal niet voor iedereen hetzelfde zijn. Juist het gesprek hierover zorgt voor verbinding en diepgang.

A Rocha Utrecht, A Rocha Het Hogeland en A Rocha Zwolle organiseren regelmatig een Wilderniskerk, evenals de Groene Kerk NGK Houten. Sluit gerust eens aan. Op wilderniskerk.nl vind je info om zelf een Wilderniskerk te starten. Heb je meer begeleiding nodig? We starten in 2026 een cursus (zie kader)!

Henk van Hemmen (A Rocha Het Hogeland): 'Als voorganger kwam ik in contact met een jongere die nooit in de kerk kwam, maar wél alles over de natuur weet. Hij ontmoet de Schepper buiten, in de schepping. Niet alleen hij, ook veel mensen die wel in de kerk komen spreken de geloofstaal van de natuur. De luchten hier op Het Hogeland en het Wad zijn magnifiek, je kunt niet anders dan onder de indruk raken van Gods grootheid. Waarom zou je God alleen tussen vier muren kunnen ontmoeten?

Zelf hou ik enorm van boeken lezen en ontmoet ik God ook graag in het geschreven Woord, maar elk mens is anders. Ik zie de schepping als een geweldige plek om God veel completer te leren kennen, voor jong en oud. Voor sommige mensen is de Wilderniskerk zelfs de enige 'kerk' waar ze zich thuis voelen. Hoe mooi is het dan om die plek te kunnen bieden.'

Cursus Wilderniskerk leiden

In 2026 zullen we starten met een cursus 'Wilderniskerk leiden'. Je leert zelf hoe je een Wilderniskerk kan starten, organiseren en hoe je een dienst buiten met de Wildernis kerk kan invullen. Het bestaat uit twee dagen op locatie en een aantal keer een online leermoment. Je gaat dan wat je leert gelijk in de praktijk brengen.

Houd onze e-nieuwsbrief in de gaten voor meer informatie.

Boekentips

Gratis, op verwonderplek.nl

Doe in de kerstvakantie elke dag een opdracht van de serie 'Ontdek de natuur' wintereditie. Leer alles over vogels, winterslaap, sterren en vroege voorjaarsbloeiers en krijg tips hoe je dieren in de winter kunt helpen.

Heb je de smaak te pakken? Vanaf maart kun je met de voorjaarseditie aan de slag!

Verwonder je elke dag over Gods schepping met het *Dagboek voor natuurliefhebbers* van Jaap Oosterhuis. Dit is een dagboek voor mensen die meer willen weten over de natuur. Tegelijk verbindt dit

boek de natuur met het grote verhaal van God. De vogels en vlinders, planten en bomen herinneren direct en indirect op zoveel manieren aan de boodschap van de Bijbel. Wat kunnen gelovigen leren van de gierzwaluw? Waarom zou een nachtvlinder ons tot aanbidding moeten brengen en hoe herinnert de nachtegaal aan Jezus? Je leest het in dit dagboek voor elke dag.

Dagboek voor natuurliefhebbers, €17,50, te koop in onze webshop

Jitske van Dieren neemt je in *Nature Journal* stap voor stap mee met leuke opdrachtjes en duidelijke uitleg om meer over de natuur te ontdekken. Juist door te tekenen ga je heel goed kijken en ontdek je steeds meer! Het gaat niet om het maken van mooie tekeningen, maar om het ontdekken, verwonderen en genieten van Gods schepping. Naast elke opdracht pagina is ruimte om te journalen. Voor 8-88 jaar.

Nature journal – Ontdek, verwonder en geniet van Gods schepping €17,99, te koop in onze webshop

verwonderplek.nl

Samen met Leren in de Kerk hebben we vier lessen ontwikkeld over de seizoenen waarbij de verbinding met de natuur centraal staat.

De wintereditie gaat over vogels: een prachtig onderdeel van de schepping, maar ook kwetsbaar. Gelukkig zorgt God voor hen, en voor ons! Kun jij vogelgeluiden herkennen? Ontdek het met een bingokaart! Samen ga je genieten van vogels door het maken van een vogelpaspoort of vogelweerbericht. Bij dit programma hoort ook een moment om samen eropuit te gaan, de natuur in. Doe mee aan de nationale vogeltelling, wandel naar een vogelhut of bewonder de uitrusting van een vogelaar.

nieuw
kinderwerk-
materiaal

Winter! Vogels

#2

Serie 'Voelen en verwonderen'

4 seizoenen

€5 per editie,
te koop in onze webshop

Eelkje Mellema, actief bij A Rocha Zwolle, heeft een prachtige serie stiltewandelingen ontwikkeld die je helpen om God te ontmoeten in de natuur. Ze maakt gebruik van onze vijf zintuigen. Eén hiervan is 'Ruik de hemel'. Kies zelf een stukje natuur in de buurt om te wandelen en doe je oortjes in. Ook als groep kun je deze wandelingen beleven. Je vindt alle info op verwonderplek.nl

De kracht van A Rocha

A Rocha Deventer bestaat sinds 2012 en was de eerste jaren vooral actief in de Slenk, een klein natuureservaatje bij Lettele, waar nog een populatie aardbeivlinders zit en de kleine ijsvogelvlinder het goed doet.

Onder leiding van stichting IJssellandschap verwijderden we elke winter opschietende vuilbomen, berken en bramen. Dat was allemaal bedoeld om het gebied open en gevarieerd te houden. Het mooie van de Slenk is dat je echt in de natuur bezig bent en regelmatig verrast wordt door een roepende zwarte specht of wegrennende reeën.

Maar toch bleek het moeilijk om gemotiveerd te blijven. Elke winter deden we namelijk min of meer hetzelfde werk. Steeds weer berken spitten en bramen weghalen, vaak op dezelfde plekken. Soms waren we nog maar met zes mensen bezig. Gelukkig beheert IJssellandschap meer stukjes natuur rond Deventer en zijn er niet alleen in de Slenk vrijwilligers nodig. Tegenwoordig doen we elke winter verschillende klussen: wilgen knotten, een natuurvriendelijke haag aanplanten, vogelkers wegzagen ... steeds weer in een ander gebied.

Deze formule slaat aan: vaak zijn we met zo'n vijftientig deelnemers; mannen en vrouwen, gepensioneerd en kinderen, iedereen doet mee. Mensen die tegenslag ervaren in hun leven, laden weer op door buiten bezig te zijn. Kinderen zijn gewichtig aan het zagen of slepen met takken om er een mooie ril van te maken. Ouderen doen in hun eigen tempo lekker mee. En halverwege de ochtend natuurlijk ruim de tijd voor samen genieten van koffie met zelfgebakken cake.

Een natuurwerkdag is meer dan alleen natuurbeheer. De kracht van A Rocha zit minstens zoveel in de impact op mensen als op de natuur. Hoe passend bij het evangelie dat gaat over vrede voor heel de schepping.

Tekst: Mathijs Oosterhuis

Samen genieten

Samen genieten van Gods schepping: tijdens de appelsmulpluk-dag bij A Rocha Het Groene Hart doen we dat heel letterlijk. Elk jaar in september gaan we appels plukken in de boomgaard en maken ter plekke met de kinderen appelmoes van deze heerlijke biologische appels! Een feest om elkaar te ontmoeten, te genieten van al het lekkers en vooral om de trotse blik te zien van een kind dat naar huis gaat met zélfgemaakte appelmoes!

Appels!

Appelmoes

Het is heel gemakkelijk om zelf lekkere appelmoes te maken. Schil 8 appels, maar gooi de schillen niet weg (daar kun je leuke dingen mee doen, check de ideeën op deze pagina). Snij de appels in blokjes en doe deze in een pan. De klokhuizen gebruik je niet. Vul de pan met 200 milliliter water en doe er 2 eetlepels suiker bij. Zet de pan op het vuur en laat dit 15 minuten met de deksel op de pan zachtjes koken. Vergeet niet tussendoor even te roeren. En als je van gladde appelmoes houdt, ga er dan nog even door met de staafmixer.

appelslinger maken

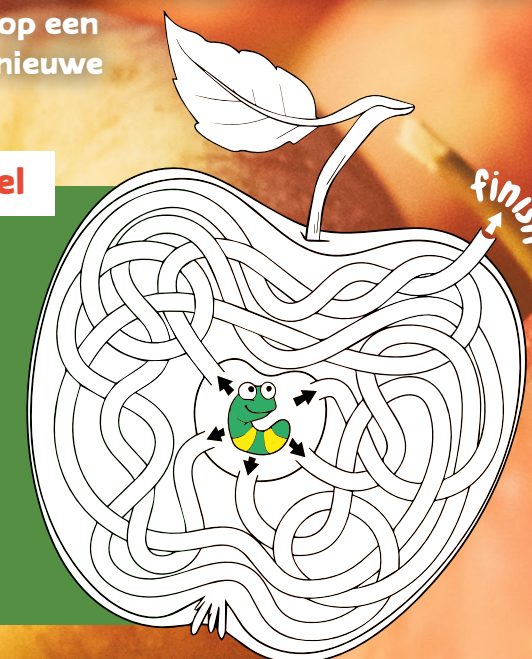
Nodig: appels, dun stokje (ongeveer 30 cm), evt. touw.

1. Haal het klokhuis uit de appel met een appelboor.
2. Snij de appel in schijven van 1 cm.
3. Rijg de appelschijven aan de stok. Zorg dat er ruimte tussen de appelschijven blijft om te drogen.
4. Als ze gedroogd zijn, kun je er een slinger van maken door er een touwtje doorheen te rijgen (per appelschijf een knoopje leggen) en ophangen als versiering. Of je eet ze meteen op!

Wist je dat als je een pitje van bijvoorbeeld een Elstar in de grond stopt, er waarschijnlijk geen Elstarappels aan die boom gaan groeien? Er zit zoveel genetisch materiaal in een appelpitje, dat het een verrassing is wat er tevoorschijn komt. Daarom worden appelbomen geënt: een bestaande tak wordt op een andere stam vastgemaakt. Hier groeien weer nieuwe appels aan.

rups in je appel

Soms vind je een rupsje in je appel. Ook dit rupsje (ook wel larve genoemd) wordt een mooie vlinder. Meestal zie je aan de buitenkant al een gaatje in de appel. Daar eet de rups ongeveer een maand lang van de appel en wordt zo steeds groter. De rups verlaat dan de appel en zoekt een plekje om te overwinteren, bijvoorbeeld in een spleet van een boomstam. Daar maakt de rups een cocon om zich heen en verandert de fruitmotlarve, want zo heet de fruitrups, langzaam in een vlinder. Deze vlinder is de fruitmot. Wat een verrassing!

Appelfrietjes

Schil een appel en snij deze in kleine reepjes, net als frietjes. Doe er wat kaneelpoeder bij en bak ze zo'n 10-15 minuten in de airfryer of oven. Als ze klaar zijn, kun je er nog wat suiker over doen. Ook lekker met ijs!

Appelchips

Leg appelschillen op bakpapier op een bakplaat in de oven. Strooi er suiker en kaneelpoeder over. Bak dit ongeveer 30 minuten op 150 graden totdat de schillen knapperig zijn. Je kunt ze bewaren in een afgesloten bakje.

versiering maken

Als je appelmoes maakt, blijven de schillen meestal over (al kun je ook prima appelmoes mét schil maken!). Je kunt er appelchips van bakken, maar je kunt er ook een mooie versiering van maken door de schillen een voor een met naald en draad te rijgen. Hoe langer de schil hoe mooier de versiering wordt.

Wist je dat er ook plaatsnamen zijn waarin het woord appel voorkomt? Welke ken jij? En welke spreekwoorden ken je met een appel?

Herstel van bossen in Peru

Van het oudste en grootste regenwoud ter wereld, tot woestijnachtige droge bossen: Peru kent adembenemende natuurgebieden. Helaas verdwijnen deze unieke bossen snel door illegale houtkap, vaak in opdracht van grote bedrijven. Begin dit jaar heeft EO Metterdaad 90.000 euro ingezameld om A Rocha Peru te ondersteunen om de bossen te beschermen en de natuur te herstellen.

Door intensieve landbouw, verstedelijking en illegale houtkap is er nog maar 2% van de oorspronkelijke bossen over. Deze ontbossing leidt tot erosie, overstromingen, luchtvervuiling én uitgedroogde waterbronnen. Hierdoor leven steeds meer gezinnen in armoede, aangezien ze afhankelijk zijn van de bossen voor voedsel en brandhout. Ook zijn ze kwetsbaarder voor extreme droogte en regenval. A Rocha Peru zet zich op diverse manieren in voor hoop en herstel.

A Rocha Peru:

- leert boeren duurzame methoden voor landbouw, natuurbehoud en boomplant
- leert kinderen en volwassenen hoe ze ook in woestijngebied voedsel kunnen verbouwen en (moes)tuinen verzorgen
- leidt lokale natuurbeschermingsgroepen op
- helpt bij het promoten van bosbeheerplannen en ecotoerisme
- voert regelmatig bospatrouilles uit
- installeert ecologische kooktoestellen in gemeenschapshuizen met een hoog houtverbruik

A Rocha Peru helpt ook op sociaal gebied met onder andere workshops over leiderschap en sociale ontwikkeling voor jongeren. Voor ouders zijn er workshops over bewustwording rondom gendergerelateerd geweld en kindermishandeling, om kwetsbare vrouwen en kinderen te helpen beschermen. Zorg voor de schepping en zorg voor de kwetsbaren gaan hand in hand.

Meer info vind je op arocha.pe

Beeld: EO Metterdaad

Hoopgevend kruid

Van oudsher staat de braam geestelijk symbool voor de verbinding tussen het aardse en het hemelse, tussen God en de mensen. Elke tak die opschiet uit de grond naar de hemel toe is als een roep van de mens naar God. En de tak die weer afbuigt naar de aarde is als het ware een antwoord van God naar de mens.

In de kruidengeneeskunde gaat men uit van de gedachte dat de natuur altijd de neiging heeft zich te herstellen. Als een plant zich veel laat zien, heeft zij een boodschap. Als je bijvoorbeeld veel pioniersplanten ziet op een plek, is dat een indicator voor een voedselarme bodem. Pioniersplanten hebben

namelijk weinig voedingsstoffen nodig en kunnen de grond weer verbeteren voor andere planten.

Niet alleen herstelt de natuur zichzelf, ook biedt zij herstel voor de mensen. De braam is de laatste jaren overal te zien. Het is een stikstofminnende plant en dus een indicator voor te veel stikstof in de natuur. Naast dat de braam lekkere vruchten geeft vol vitamines, is het braamblad geneeskrachtig: het werkt reinigend op onze spijsvertering en op ons bloed. Het reinigt je lichaam diep en vult je lichaam weer aan met mineralen. De braam vertelt ons dus dat er te veel gifstoffen zijn en dat we reiniging nodig hebben. Maar ook dat er geestelijk herstel nodig is in de verbinding met God. Hoe bijzonder is het dan, dat juist de braam zich zoveel laat zien. De braamstruik is als de Wijsheid, omschreven in Spreuken 8: 'Wijsheid heeft zich opgesteld op een heuvel langs de weg, bij het kruispunt van de wegen... en zij richt zich tot iedereen'. Kijk en leer van de braam. Draag bij aan herstel waar je kunt. Ontvang haar geneeskracht en geniet van een kop gezonde braambladthee. En zie ook de braamtak die afbuigt naar de aarde: vertrouw op God die naar ons toekomt met zijn liefde, trouw en redding.

Recept kopje braambladthee: Pluk een paar volwassen braambladeren (pas op voor de stekels!), knip deze fijn in een kopje, voeg heet water toe (niet kokend), laat minimaal 15 minuten trekken met een dekseltje op het kopje (anders vervliegt de etherische olie)
NB: Als je kruiden medicinaal wilt gebruiken, vraag dan altijd advies aan een gediplomeerde deskundige!

Rieneke van der Neut-Ravensbergen, student Kruidengeneeskunde

Puntmutswasplaat en sikkelskoraalzwam: hoop en herstel op Schor Alteklein

Op Tholen ligt een klein paradijs met de naam Schor Alteklein, een adoptiegebied van A Rocha Zeeland. Wat begon als een verwaarloosd en verruigd buitendijks gebied is nu een natuurparel vol biodiversiteit, met onder andere vier soorten orchideeën.

Wijnand Lammers is vanaf het begin betrokken bij het herstel van Schor Alteklein en speelt een belangrijke rol in het beheer en de monitoring van dit bijzondere gebied. In 2019 is onder zijn leiding aan de zuidkant van het schor een stuk grond met vooral duinriet middels maaibeheer omgevormd tot bloemrijk hooiland – het Vonkveld, ter nagedachtenis aan Martine Vonk. In het Vonkveld is een biotoop gecreëerd voor de rugstreeppad. Die is nog niet gezien, maar de aanleg en het beheer van het Vonkveld hebben wel geleid tot de komst van soorten als de kleine watersalamander en het fraai duizendguldenkruid. Het aantal planten-soorten is in zes jaar tijd gestegen van 25 naar 107 soorten. Heel opvallend is ook de grote toename van zeldzame graslandpaddenstoelen, zoals de puntmutswasplaat en de sikkelskoraalzwam.

Deze graslandpaddenstoelen zijn erg gevoelig voor vermesting en door de stikstofproblematiek ernstig in aantal achteruitgegaan. Extra bijzonder is dat ze ondanks de eerdere verruiging van het gebied zo snel weer hun plek hebben ingenomen. Verschrallen, het proces waarbij de bodem voedselarm wordt gemaakt door maaisel af te voeren, is hierin cruciaal. Door maatwerk in het beheer en de enthousiaste inzet van vrijwilligers krijgen deze bedreigde soorten weer een kans. Zo is het Vonkveld een toonbeeld van hoop en herstel.

Tekst: William de Jong | Beeld: Chiel Jacobusse

Help mee!
Word donateur en ondersteun ons werk: doneer.arocha.nl.

Puntmutswasplaat – *Hygrocybe acutoconica*

Sikkelskoraalzwam – *Clavulinopsis corniculata*

Succesvol broedseizoen zwarte sterns in de Schellerwade

In april 2025 zijn onze enthousiaste vrijwilligers van A Rocha Zwolle in de Schellerwade aan de slag gegaan met het plaatsen van nestvlotjes voor de zwarte stern (*Chlidonias niger*).

Zwarte sterns broeden graag op de drijvende waterplant krabbenscheer, maar die soort is de afgelopen jaren drastisch afgenomen. En dat brengt de zwarte stern in het nauw. Intensief beschermingswerk, waaronder het uitleggen van kunstmatige nestvlotjes, biedt uitkomst voor deze prachtige vogels. Toch is het altijd weer een verrassing in hoeverre de nestvlotjes tot broedsucces leiden. Remco Visser en Peter Jan de Vries hebben de tellingen gedaan. Er zijn 20 nestvlotjes geplaatst. Op 13 daarvan is succesvol gebroed. Er zijn 24 kuikens waargenomen, waarvan er waarschijnlijk 17 zijn uitgevlogen. Een mooi resultaat in vergelijking met de voorgaande jaren, waarin er minder broedsucces was.

Tekst: William de Jong | Beeld: Peter Jan de Vries

Geef aan de schepping.

Zorg met ons mee.

Samen beschermen we ...

... het oranjepipje

Anthocharis cardamines

Deze prachtige vlinder is gebaat bij extensief beheerde hooilanden en bermen. Door het natuurherstelwerk van A Rocha heeft het oranjepipje zich weer uit kunnen breiden.

... de zwarte stern
Chlidonias niger

Zwarte sterns hebben het moeilijk door het verdwijnen van geschikte broedplaatsen. Bij Zwolle plaatst A Rocha daarom jaarlijks nestvlotjes om deze prachtige vogelsoort te beschermen.

... de moeraswespenorchis
Epipactis palustris

In de kruidenrijke graslanden die we beheren is de bloei van de moeraswespenorchis ieder jaar weer een feest. Door maatwerk in het beheer werken we aan het behoud van deze mooie orchideeënsoort.

... de huismus
Passer domesticus

Elke huismus verdient een huis, en elk huis verdient een huismus. Deze gezellige vogelsoort is de afgelopen decennia met 50% afgenomen en verdient dus onze aandacht. We hangen nestkasten op en zorgen voor meer voedselbronnen.

... de zandhagedis
Lacerta agilis

De zandhagedis is sterk gebonden aan heidegebieden. Lokale groepen van A Rocha zetten zich in voor het behoud van heide om de zandhagedis, en vele andere soorten die daar leven, toekomst te bieden.

Geef nu!

Scan de QR-code of geef via doneer.arochoa.nl